

földet, s ráállítja a megállapodás szerinti munkákra egész birodalmát. És elfelejti majd, hogy az ember nem tartja be ezt a megállapodást.

Semmiféle föld nem lehet terméketlen.

Iván Petrovics egyre csak ment és ment, egyre távolodott a településtől, s úgy érezte, saját magától is, a megtalált magányba. S nem csupán azért érezte ezt magánynak, mert senki emberfia nem volt a közelében, hanem azért is, mert belül, önmagában érezte az ürességet, és egyhangúságot. Belenyugvás volt-e ez vagy fáradtság, rövid varázslat vagy kezdődő kérgesedés — ki tudja! —, de könnyedén és felszabadultan, egyenletesen lépkedett, mintha megtalálta volna saját lépéseit és lelkét is, mintha végül biztos útra lépett volna. Gyantaillat terjengett, de nem az ember érezte benne ezt az illatot, hanem valami szellem, ami egybeolvadt a gyanta illatával; harkály kopogott egy kiszáradt fán, de nem is a harkály kopogott, hanem a szíve válaszolt sietve valakinek, hálával felel. Nagyon messziről látta önmagát: a tavaszi földön apró, tévelygő ember jár, aki már feladta a reményt, hogy megtalálja otthonát, és lám betér a fiatal erdőbe, és örökre eltűnik.

Hallgat a föld, fogadja is, búcsúztatja is őt, az embert.

(Fordította: Székelyhidi Ágnes)

ARSZENYIJ TARKOVSKIJ

Szavak, szavak, szavak, többé nem kelletek

Szavak, szavak, szavak, többé nem kelletek,
Nem tartom sokra már az értelem hideg
Szavát, ha éjszaka úgy verdesi tetőmet
A száraz lomb, akár rongyos ruhájú özvegy.
És úgy tetszik, csupán én hallom rosszul őt, mert
Panasza halk s a szél neszében elveszett.
Nővérem ő talán. Nővérem nem lehet.
S hiába gyözködöm a bomlott agyú, görnyedt
Fákat, hogy harmatos az ingujjam, süket
Az én szavamra mind, s csak nyögni hallom őket.

Nagymosás

Marina a tálra hajol.
Góg fortyog a vízben, a habja
Két szorgos karja alól
Szétfröccsen a szürke falakra.

Kicsavarja a tiszta ruhát.
S tárt ablak előtt, kiterítve
Hús vásznait, áll.

A világ
Hadd lássa keresztre feszítve.

Gép bűg a magasban, a tál
Habzó vize megremeg, és a
Tetón felüvölt a halál
Zord hírnökeként a sziréna.

Száradnak az ablak előtt,
Négy arsin hosszan a szürke
Ruhák.

S ő áll csak a zöld,
Tómélyi homályba merülve.

Két hónap, amíg makacsul
Nem adta magát meg a Káma
Partján, de a végzet az úr,
S kötelet hurkolt a nyakára.

Szél

E bánat minden éjjel újraéled.

Szerettem én a cafatokra tépett,
Szélkorbácsolta, éjhomályt s szelíd,
Röptükben hamvadó csillagait,
Melyek a nyirkos szeptemberi kertek
Egén mint vaksi pillangók lebegtek,
S a cigánybőrű, olajos folyó
Hídján a lassú arra hajoló
Asszonyt, ki vállkendőjét visszafogva
Nézett a bajt hömpölyögtető habokra.

S úgy tetszett, tegnap éjjel újra élt,
Mint egykoron, de — bár hozzám beszélt —
Lágy elleit nem lengte át a bánat,
És szavait se boldogság, se vágyak
Nem fűzték többé mondattá, melyet
Hálandó földiek megértének.

Szavai égtek, mint a szélcibálta
Mécszláng, s kihunytak, mert a gyöngye vállra
Az öröklét magánya nehezült.

Jött mellettem, de öröm-keserű
Földünk színét nem érintette lába,
S nem élt már, visszalépett a halálba.

A földi nép nevét sem ismeri.
Betör szobámba a szeptemberi
Szél—

zörgeti a zárat minden éjjel,
Vagy a hajamba túr hideg kezével.

Téli erdő

Természetben szabadság
Nincs, bármily szabadon
Választja téli rabság
Béklyóit a vadon.

Tótágast áll a nyárfa,
Szégyelli szertehullt
Dús lombját, s meggyalázva
A dermedt földbe bújt.

Mint tűzvésztől kiűzött,
Perzselt ruhájú agg,
Úgy járja most az erdőt
Zord Kascsejként a fagy.

A tölgy — kaftánja tépett —
Halálra készen áll,
Mint Iván cár elébe
Kolicsov, a bojár.

Bíborpalástú, drága
Juharlomb, ég veled!
Keringenek leszállva
Elrongyolt levelek.

S parázslík, míg avarrá
Nem hamvad, a levél. . .
Hogy volna ott szabadság,
Hol erdőt jár a tél?

Idényzárás

Hajóink már a téli dokkban állnak,
A tintakék víz egyre kocsonyásabb,
Sötétlenek az ólomszín egek,
Most végre megkezdődhet gyógyulása
A földnek, mely mitőlünk volt beteg —
A hó fölött a csillagok világa
Úgy tündököl, oly csend van és hideg,
Alig hallik már messziről a néma
Jég-börtönben sikoltozó sziréna.

(Baka István fordításai)

Arszenyij Tarkovszkij költői világa

Arszenyij Tarkovszkij ma már vitathatatlanul egyike a legjelentősebb mai, orosz költőknek. Bár első kötete csak 1962-ben jelent meg, de 1929-től kezdve folyamatosan ír verseket, szűk irodalmi körben jól ismerték munkásságát már az 1930-as, 40-es években is. Anna Ahmatova az egyik legnagyobb kortárs költőnek tartotta.

1907-ben született Jelizavetgradban (ma Kirovograd), értelmiségi családban. Apja száműzött anarchista, a „Népakarat” tagja volt, kivételes műveltséggel rendelkezett, hét élő és két holt nyelvet ismert. Tarkovszkijnek a kultúra iránti érzékenységét, a humán tradícióhoz való kötődését meghatározta a családi környezet. Már fiatalon jól ismeri az orosz és európai költészetet, különösen az ukrán filozófus író, Grigorij Szkovoroda, és a XVIII. századi orosz irodalom kelti fel érdeklődését. 1925-től 1929-ig az Állami Irodalmi Főiskola hallgatója, majd a rádiónál dolgozik, illetve 1932-től fordítással foglalkozik: elsősorban Közép-Ázsia és a Kaukázuson túli Terület népeinek költészetét fordítja. Válogatott művei 1982-ben jelentek meg; ez a kötet mindmáig a legteljesebb Tarkovszkij-versgyűjtemény.

Arszenyij Tarkovszkij költészete a kortársak közül leginkább a kései Paszternak, Mandelstam és Zabolockij poétikájával rokon, az orosz posztavangarde jellemző jegyeit viseli magán. Tarkovszkij költői világa a létre nyitott, melyben benne foglaltatik az emberi létezés és annak meg-